

Partea I-a	
Călugărenii	7
Prolog	8
Alexandru Cel Rău	30
Răscoala	42
Eliberarea	57
Sigismund Báthory	81
Cogin Sinan	100
Călugăreni	114
Pașalâcul lui Sinan	143
Partea a II-a	
Unirea	172
Teofana și Velica	173
Rătăcirile lui Sigismund Báthory	196
Șelimbăr	220
Moldova	248
Partea a III-a	
Înfrângerea	264
Mirăslău	265
Gorăslău	286
Epilog	301

Partea I-a

Călugărenii

Astfel fu acea vrednică și de neștearsă aducere aminte zi de bătaie de la Călugăreni, în care românii scriseră, cu sabie și cu sânge, pagina cea mai strălucită din anele lor.

Nicolae Bălcescu – *Istoria românilor sub Mihai Vodă Viteazul*

Prolog

Aron Vodă domnea în țara Moldovei și Alexandru Bogdan în Țara Românească. Robi tremurând în mijlocul desfătărilor, pe tron cumpărat cu bani, stau ocrotiți împotriva dreptei răzbunări a poporului de paznici străini.

Nicolae Bălcescu – *Istoria românilor subț Mihai Vodă Viteazul*

– I –

În țara valahă români
Trăiau asupriți de podvezi¹,
De bir și boieri, iară domnii,
Ce încă-și spuneau voievozi,
Ca-n vremea lui Mircea cel Mare,
Erau epigonii săi cruzi,
Nemernice slugi ce-nchinare

Făcuseră porții. Sultanul
Păgân îi schimba după plac

---

¹ Obligații ale țăranilor din Tara Românească și Moldova, mai ales pe timp de război, de face cărăușie în folosul domnie și de a ceda animale de povară (n. red.)

Sau după haraci, iară tronul
Râvnitelor țări era sac
Ce fund s-arăta lăcomiei
Atâtor venetici de loc,
Veniți să slujească domniei

Acestor vânduți, fără milă
De țară sau neam, fără pic
De inimă. Gloata umilă
Avea din viață nimic;
Doar munca și-o pâine amară.
La moarte, din glie mertic²
Atât cât mai poate să ceară

Un leș hărăzit să hrănească
Pământul. Moșnenii³ piereau.
Vânzând din pământ să plătească
La biruri, ce-acum răsăreau
C-o nouă domnie mai crunte,
Rumâni⁴ dup-aceea mureau.
Boierii, din patimi mărunte

Și-ambiții deșarte, cu ură
Și vrajbă la Poartă mergeau

---

² Măsură veche pentru cereale, egală cu 1-2 ocale, sau vasul de lemn cu care se făcea măsurătoarea (n. red.)

³ În Evul Mediu, în Țara Românească, țărani liberi, posesori în devălmășie (în comun) al unei proprietăți de pământ moștenite de la un străbun comun; moșteni, răzeși (n. red.)

⁴ Iobagi, șerbi, clăcași (n. red.)

Să piardă pe domn. Din afară,
Pribegii răscoale urzeau
Și-ades mercenari să lovească
În scaun și țară plăteau,
Cu gândul ca ei să domnească.

Nevrednici dar cruzi, domnitorii,
Cu Mircea Ciobanu-ncepând,
Jumătate de veac au dat țării
Robie și moarte, mânjind
Icoana străbunului Mircea.
Doar Vodă Pătrașcu cel Blând
O vreme-adusese iar pacea,

Pe care Socol, vornic⁵ mare,
Prin crimă-o călcă. De atunci
Ajunse în scaun oricare
Pigmeu Basarab, dacă-n brânci
Plătea cât mai mult aur Porții
Și, slugă sublimei porunci,
Venea-nconjurat de toți hoții,

Ce aur cu camătă-i dase,
Să stoarcă poporul sărac.
Cu străji de păgâni fioroase,

---

⁵ În Evul Mediu, în Țările Române, mare dregător din Sfatul domnesc, însărcinat cu supravegherea Curții, conducerea treburilor interne ale țării, având și atribuții judecătorești (n. red.)

Acești cămătari după plac

Băteau țara vlahă s-adune

Haraciul și camătă-n sac,

Lăsând fără sare și pâine

Mulțimea săracă. Români,

De nu pridideau nici robind

Să scape de biruri, cu anii

Fugari stau în codru, trăind

Ca niște proscriși în afară

De lege, la șleah⁶ haiducind

Pe turci și boieri, plini de ură.

De-aceea negoțul, pe care

Alt'dată-l făceau mulți străini,

Pierise, căci nimeni crezare

Nu da la străjerii păgâni

Ce-acum stau la vămi, mai degrabă

Tâlhari decât vajnici oșteni,

Să-și facă cinstita lor treabă.

Chiar clericii, care odată

Păstrau neștirbită-n altar

Credința și legea, la faptă

Lumească se dau, tot mai rar

Păstrând cuvioasa purtare,

---

⁶ Sinonim pentru șleau (drum de țară natural, neamenajat, bătătorit de căruțe) (n. red.)

Căci mulți, necinstind sfântul har,
Luptau pentru cinuri⁷ și stare,

Plătind aur greu ca s-ajungă
Episcopi sau stareți, avizi
Averi cât mai multe să strângă,
Storceau vлага țării, mai cruzi
Decât vorniceii⁸ domniei.
La jalea norodului surzi,
Ei nu mai slujeau omeniei

Nici crucii. Doar unii călugări
Fugeau din locașele lor,
În munți să trăiască, în peșteri,
Ca puscicii. Alții, ușor
Satanei vânzându-și credința,
Găseau la haiduci ajutor
Ca-n furci să-și sfârșească viața.

În cumplitele vremuri rele
Ce-acum bântuiau țara, mulți
Boieri și moșneni purtau, grele,
Păcatele celor vânduți.
Trăindu-și viața departe
De curtea domnească, uitați
De cinuri și slavă, ei parte

---

⁷ Ranguri (n. red.)

⁸ Subalterni ai vornicului, însărcinați cu judecarea pricinilor mai mici de prin județe și sate. (n. red.)

Aveau de războaie și biruri
Și-adesea piereau de satâr
În beciul domnesc, după chinuri
Cumplite, ca alții huzur
Să aibă prădându-le casa
Și neamul, căci mare cusur
Aveau de-nfruntau ticăloasa

Domnie și clica spurcată,
Ce camătă cruntă-aduna
Ca domnul să-și vadă umplută
Din nou visteria. Vâna
Armașul⁹ cel mare boierii,
Cum pâra pe domn îndemna
Să facă de groaza trădării,

Călcându-le cinstea-n picioare
Și stirpea de veacuri, că toți
Din piatră-și durau apărare
De zid la conace, și mulți
Tocmeau lefegii de la unguri,
Drept strajă să stea când spre munți
Femei și copii cu sipeturi

Fugeau cu ce brumă strânsese,
În urmă lăsând pe boier

---

⁹ În Evul Mediu, dregător domnesc, care, în Moldova, era însărcinat cu paza temnițelor și îndeplinirea execuțiilor, iar în Țara Românească avea în grijă artileria oștirii și țișanii domnești (n. red.)

Să lupte, pe furi să nu lase
Să-i prade întregul grânar
Și vitele toate, dar hoții
Adesea-nvingeau și, prin fier,
Boierul găsea pacea morții.

– II –

La Stroe Buzescu, în curtea
Cea mare din satul Stănești,
Moșnenii, cu ochii la Betea,
Bătrânul isteț la povești,
Uitaseră vinu-n ulcică
Și grijile cele lumești,
De sârg ascultându-l:

— Măi țică,

În vremea domniei lui vodă
Pătrașcu cel Blând, mulți boieri
Pribegi, ce n-au vrut să audă
De Mircea Ciobanul, călări
Trecuseră munții în țară,
În urma-nțeleptei chemări
Făcută de domn, și-ncepură

La curte-a roi după cinuri,
Osândă cerând pentru furi.

Dar vodă le spuse că-n vremuri
Ca ăle de-atunci, să te vâri
La ceartă cu turcul nu-i bine,
Așa că pribegii boieri
Să-și vadă de curți și de sine,

Ca iarăși moșiile toate
Belșug să cunoască din plin.
Iar dacă pământuri furate
Mai sunt care nu au stăpân,
Acei din boieri să le-mpartă
Ce-or da steag¹⁰ de oaste creștin
Din zece moșneni și, cu toată

Această putere, să-ncerce
A face de strajă cinstit
Pe șleahuri și-n târguri. Să plece
Din vămi orice turc năimit,
Ca iarăși să intre în țară
Negoțul străin, și ferit
Să fie de jaf și ocară.

Porunca a fost împlinită
Deși veneticii-au cârtit,
Iar vama intră-nzecită
La vodă-n sipet. Ocrotit,

---

¹⁰ În Evul Mediu, la români, trupă mică de oameni înarmați, care avea drapel propriu (n. red.)